

Rørosmeieriet as
Sollihagaen 2 | 7374 RØROS
T: 72 41 35 00
@: post@rorosmeieriet.no

Landbruksdirektoratet
v/ Nina Strømnes Rodem
postmottak@landbruksdirektoratet.no

Røros 27. feb. 2020

Rørosmeieriet as
v/ Meieribestyrer Trond V. Lund
trond@rorosmeieriet.no

HØRINGSUTTALELSE ANGÅENDE FORSLAG TIL ENDRINGER I OMSETNINGSRÅDETS REGELVERK

Det vises til brev fra Landbruksdirektoratet av 29. nov. 2019 deres ref. 19/63842 - 1. Rørosmeieriet ønsker å komme med noen innspill til høringa. Vi ønsker i tillegg til å vise til vår høringssuttalelse til departementets høring angående forslag til endringer i forskrift om omsetningsrådets myndighet vedrørende markedsregulering for jordbruksråvarer (rammeforskriften) m.m. I høringssvaret har vi først noen innledende generelle betraktninger, før vi vil gi noen konkrete tilbakemeldinger på punktene som berører oss

Det første vi ønsker å påpeke er at da regelverket først ble etablert, så fantes det ikke noe som het økologisk mjølk i Norge og det fantes dermed heller ikke noen uavhengig meieriaktør på øko slik som Rørosmeieriet. Produktene våre har vunnet flere priser. Produktmiksen spenner fra tradisjonsprodukter med Beskyttet Betegnelse til Spesialitet og moderne hverdagsprodukter, inkl. leieproduksjon. Vi eksporterer og leverer til NOMA i København og Firebake i Singapore. Vi mener en stor del av veksten for Rørosmeieriet skyldes at vi har valgt å satse på en rendyrket økologisk merkevare. Vi mener også at denne satsingen bidrar til å styrke omdømmet til norsk mjølk generelt.

I et marked med fallende etterspørsel etter konsummjølk har øko-mjølka hatt vekst. Salgsstatistikken er tydelig og tilsier at økomjølk oppfattes som et bærekraftig og miljøvennlig mjølkeprodukt som klarer å møte den harde konkurransen mjølkesektoren nå møter fra importerte alternative drikkeprodukter som mandel-, soya- og havre'mjølk'.

Dessverre er ikke rammevilkårene for vår del slik at de stimulerer til videre vekst, innovasjon og utvikling. Vi står ved et punkt i den videre utviklingen av Rørosmeieriet der rammevilkårene vil være helt avgjørende for hvordan vi skal vokse videre. Som et lite meieri med en liten administrasjon er det også en utfordring å gå dypt inn i arbeidet med rammevilkår, for å finne de beste løsningene. Vi imøteser derfor en fortsatt dialog, i oppfølgingen av høringen, for å finne gode løsninger.

Dagens rammebetingelser gir stordriftsulempet for Rørosmeieriet

Vi opplever at høringsdokumentet i all hovedsak tar utgangspunkt i, og foreslår mindre justeringer ved, eksisterende regelverk. Da Omsetningsrådet med tilhørende regelverk og ordninger for markedsregulering ble etablert, var økologisk mjølk ikke etablert som et produkt. Produksjonen av økologisk mjølk skiller seg fra konvensjonell mjølk ved at det møter andre krav gjennom hele verdikjeden. Selv om volumet er økende, er det sammenlignet med konvensjonell mjølk fortsatt et nisjeprodukt. Rammevilkårene vi omfattes av, slik de er i dag, vil påføre oss økte kostnader ved økt volum, og sette en effektiv stopper for Rørosmeieriets videre utvikling og vekst. For økologiske meieriprodukter vil det være kritisk hvis tidspunktet inntreffer at Rørosmeieriets satsning og videre vekst stopper opp i mangel på riktige rammevilkår. Økologisk meieriproduksjon er også for markedet/forbrukeren noe annet enn konvensjonell mjølk. Dette vises tydelig av at salget av økologisk konsummjølk vokser, mens konvensjonell konsummjølk minker. Det viser at øko-mjølk er nisjeprodukt som er i vekstfasen av produkt-livssyklusen, mens konvensjonell mjølk er i tilbakegang. Om man ønsker Rørosmeieriets bidrag som aktør og konkurrent på markedet, må dette fremgå av rammebetingelsene.

Konkurranserefremmende tiltak har vært og er avgjørende for vår utvikling og drift. Vi vurderer konkurranserefremmende tiltak til å ha en god effekt, da vi tror konkurransen i meierisektoren hadde vært enda svakere uten disse. Prognosen for resultatgrad i 2019 er likevel, som vi lenge har varslet, langt svakere enn foregående år, og et resultat av de stordriftsulempet vi møter som økologisk, uavhengig meieriselskap. Vi opplever ingen stordriftsfordeler på øko-mjølktillegget på kr 1,25 per liter, der 75 øre går til mjølkebonden og 50 øre går til å dekke økotillegget til de brukene som ikke får levert til økologisk videreforedling. I tillegg så øker overføringsfrakta jo mer mjølk vi kjøper, noe som gir oss en stordriftsulempe som er særskilt for Rørosmeieriet.

Rørosmeieriet er pt. den største foredler av norsk økologisk mjølk. Tine fungerer ikke som markedsregulator for oss. Vi har en privatrettslig avtale med dem om kjøp av økologisk mjølkeråvare. Økologisk mjølkeråvare er i forsyningsforskriften ansett som en spesialtype mjølk som ikke omfattes av forsyningsplikt og de rettigheter og regler som følger av dette. Vi faller derfor utenfor ordningene helt frem til Prisutjevninga, men den er vi definert som en del av, og vi er en bidragsyter med et nettobeløp tilsvarende 10% av vår omsetning.

Videreforedling av norske økologiske meieriprodukt

Rørosmeieriet har bygget en sterk og etterspurt merkevare basert på økologisk produksjon av mjølk. I et fallende marked har vi klart å beholde og ta markedsandeler. Vi er en distriktsbedrift som har økt produksjon, økt omsetning og ansatt flere basert på foredling av norske landbruksråvarer av ypperste klasse. Vi opplever også entusiasme hos bønder som leverer til oss. Kravene til økologisk produksjon betyr at de må bruke mer grovfor, og mindre kraftfor i produksjon. Enkelte leier beiteareal av nabobønder for å få dekket behovet, og det virker på den måten positivt for å få utnyttet landbruksareal.

Rørosmeieriet as
Sollihagaen 2 | 7374 RØROS
T: 72 41 35 00
@: post@rorosmeieriet.no

Vi ser at produksjonen av økologisk mjølk er med på å løse viktige landbrukspolitiske mål og ikke minst bærekraftsmål. Et krav om minst 60% grovfôr i produksjonen er med på å øke bruken av beitemark som grunnlag for mjølkeproduksjon. Bøndene får økt kunnskap om dyrehelse og dyrevelferd, som følge av strengere krav. Vår markeds erfaring tilsier at økomjølka godt møter konkurransen fra veganske importerte drikkeprodukter (som ris-, soya- og havre' mjølk'). I et etterhvert diversifisert meierimarked er vi en aktør med sterk lokal forankring som utvikler produkter vi mener kommuniserer norske landbruksverdier på en god måte, gjennom fokus på dyrevelferd, mattrygghet og bruk av arealressurser uten bruk av sprøytemidler og kunstgjødsel. På flere områder ser vi at økt økologisk produksjon av mjølk er med på å møte viktige landbrukspolitiske mål.

Den økte interessen for naturlig, lokalprodusert mat bekreftes gjennom flere forbrukerundersøkelser, blant annet Norsk spisefakta 2018. Vårt mål er å følge den økte etterspørselen i markedet, og bidra til økt lokal verdiskaping både til bønder og meieri. Derimot støter vi på utfordringer i avtaler og rammebetingelser som gjør videre vekst på Røros krevende, og på sikt, under gitte omstendigheter, økonomisk uforsvarlig.

Sterkt økende – per liter - overføringsfrakt, i takt med økt mjølkebehov, er en stordriftsulempe som er særskilt for Rørosmeieriet. Vi kjøper spesialtype mjølk, og vi er et lite uavhengig meieriselskap uten anleggsstruktur og investeringsevne til å legge produksjonen til annen lokasjon enn eksisterende all tid vi ikke utnytter kapasitet på eksisterende anlegg. Det er synd at vår vekst, og dermed flere arbeidsplasser på Røros, bremses av rammebetingelser som er beregnet på konvensjonell mjølk.

Det er lite ønskelig å flytte volum fra Røros til et nyetablert meieri i mer økomjølkrike områder, fordi rammebetingelsene tvinger oss til det. Like fullt er det et realistisk alternativ fordi vi da vil unngå de stordriftsulempene vi i dag opplever med stadig økende råvarekostnad per liter mjølk vi kjøper.

Regjeringens mål er å stimulere til økologisk produksjon som er etterspurt i markedet. Økomjølk er i dag en av de områdene hvor økologisk produksjon gir god lønnsomhet for bøndene, og har en reell spydspissfunksjon som vist i Agri Analyses rapport 'Flere økologiske bønder – hva mener bonden?'.

Rørosmeieriet er ikke omfattet av forsyningsplikten iom at økologisk mjølk er definert som en spesialtype mjølk. Vi er imidlertid en del av prisutjevningsordningen der vi er en bidragsyter med et nettobeløp tilsvarende 10% av vår omsetning.

Vi opplever at en sentral del av gjennomgangen av regelverket, slik det ble gitt med bakgrunn i Meld.St 11(2016-2017) «Endring og utvikling — En fremtidsrettet jordbruksproduksjon» er å sikre forutsigbarhet og legge til rette for utviklinger av konkurransekraft for norsk matproduksjon. Slik ordningene er nå har ikke vi den forutsigbarheten vi trenger for ønsket videre vekst. Vi imøteser derfor svært gjerne en videre dialog med departementet og direktoratet om mulige løsninger.

Kap 3.1. Omsetningsloven og tilhørende regelverk

Vi vil også peke på at mens det øvrige jordbruket selv har det økonomiske ansvaret for overproduksjon, så har industriaktørene ansvaret for å betale økotillegg til den økologiske mjølka som er 'overproduisert', i den forstand at den ikke anvendes til økologisk videreforedling. Dette rammer skjevt for Rørosmeieriet som utelukkende har økologisk produksjon.

Kap. 4.2.1. Mottaksplikt på smør

Rørosmeieriet omfattes pt. ikke av regelverket, men synes at det er naturlig med mottaksplikt på mjølkefett i et marked med en markedsregulator, og slik vi ser det så har markedsregulator verktøy for å ivareta denne plikten. Rørosmeieriet anbefaler mottaksplikt på fløte og smør til regulerte priser.

Kap. 4.2.3. Prioriteringsreglene i Omsetningsrådets regelverk

Rørosmeieriet omfattes ikke av regelverket pt., men i den grad vi vil påvirkes av endringer så støtter vi forslaget til prioritering.

For enkelhetens skyld så foreslår vi at det legges til grunn samme antall uker for beregning av eventuell avkortning, som i 80-prosentregelen.

Kap. 4.2.4. Landbruksdirektoratets overvåkningsansvar og beregning av overføringssetter for transport av mjølk etter noterinspunkt

Rørosmeieriet omfattes pt. ikke av dette regelverket. Vår overføringsfrakt er ikke regulert gjennom forsyningsplikten, men er et privatrettslig forhold mellom Tine og Rørosmeieriet. En eventuell endring i regelverket på dette punktet vil derfor formelt ikke være gjeldende for Rørosmeieriet. I praksis vil likevel ny ordning for overføringsfrakt trolig bli utgangspunkt for Tines beregning i den privatrettslige avtalen Tine tilbyr oss.

Sterkt økende gjennomsnittlig overføringsfrakt, i takt med økt mjølkebehov, er en særskilt stordriftsulempe for Rørosmeieriet. Vi kjøper spesialtype mjølk, og vi er et lite uavhengig meieriselskap uten anleggsstruktur og investeringsevne til å legge produksjonen til annen lokasjon enn eksisterende all tid vi ikke utnytter kapasitet på eksisterende anlegg. Det er synd at vår vekst, og dermed flere arbeidsplasser på Røros, bremses av rammebetingelser som er beregnet på konvensjonell mjølk.

Det er lite ønskelig å flytte volum fra Røros til et nyetablert meieri i mer økomjølke-rike områder, fordi rammebetingelsene tvinger oss til det. Like fullt er det et realistisk alternativ fordi vi da vil unngå de stordriftsulempene vi i dag opplever, vi vil få langt lavere råvarekostnad per liter mjølk vi kjøper. Vi imøteser derfor en fortsatt dialog, i oppfølgingen av høringen, for å finne gode løsninger.

Rørosmeieriet foreslår at §4-3-1 endres slik at årlig oppad begrenset volum for uavhengige meieriselskaper økes. Det legges ned stadig flere meieranlegg i Norge, og gjennomsnittsstørrelsen på meieranleggene har økt betraktelig siden 15-millionersgrensa ble vedtatt.

Rørosmeieriet foreslår videre at der reell innfraktkostnad er mindre enn beregnet kostnad jf. kommunesatsene i innfraktordninga, så skal beløpet gå til avkorting på regningen til industriaktørene på samme vis som industriaktør betaler ev. merkostnad (i form av overføringsfrakt).

Rørosmeieriet vil at også overføringsfrakt for økologisk melk skal vurderes særskilt med tanke på eksisterende strategi for økologisk landbruk. Da dette regelverket først ble etablert, så fantes det ikke noe som het økologisk mjølk i Norge og det fantes dermed heller ikke noen uavhengig meieriaktør på øko slik som Rørosmeieriet.

Hvis regelverket for beregning av overføringssetser i mjølkesektoren skal opphøre, så vil vi anbefale departementets alternativ der alle overføringskostnader samles og fordeles inn i målpris. Vi ønsker imidlertid primært at det skilles på økologisk og konvensjonell mjølk, følgelig én målpris for konvensjonell mjølk og én målpris for økologisk mjølk. Da vil all 'overførings'frakt for økologisk mjølk samles i én pool og fordeles likt på alle liter anvendt økologisk mjølk. Det vil gi alle aktørene incentiv til å minimere 'overførings'fraktkostnaden, og dermed den økologiske målprisen. Det vil medføre at merkostnadene i verdikjeden til økologisk mjølk betales av den økologiske verdikjeden, og at incentivene til lavest mulig 'overførings'frakt/målpris er til stede for alle aktørene innenfor videreforedling av økologisk mjølk.

Kap. 4.2.6. 80 prosentregelen under forsyningsplikten

Rørosmeieriet er ikke omfattet av regelen, men ser noen utfordringer ved Arbeidsgruppens anbefaling om at 80-prosentregelen bør opprettholdes da dette i praksis innebærer at markedsregulatoroppgaver delegeres til industriaktørene. Hvis regelen skal gjelde, så bør den etter vårt syn avgrenses slik at små meieriselskaper og meieriselskaper som produserer en betydelig andel flytende mjølkeprodukter ikke omfattes av denne regelen, i tråd med arbeidsgruppens anbefalinger.

Vi er ikke omfattet av regelen, men kan formidle vår opplevelse som lite meieri med stor andel ferske mjølkeprodukter. Vår nedgang i høytider skyldes ikke at vi stenger eller nedskalere produksjonen av interne årsaker, det skyldes at kundene bestiller mindre. Vi opplever at kunden bestiller mindre ferske varer ifm for eksempel høytider. Dette har nok både med forbrukernes konsum og innkjøpsatferd, men også med at innkjøp fra større leverandører blir prioritert i høytider for å forenkle logistikken. Vi vil oppleve det som urimelig om vi som liten og ferskvarebasert aktør skulle pålegges å regulere konsekvensene ved en slik nedgang i etterspørsel.

Rørosmeieriet har ikke anledning til å utnytte eventuell økte incentiver til å ta imot mer mjølk for eksempel ved høytider.

Kap. 4.3.2. Skolemjølke – forslag om ny struktur og flytting av bestemmelser til ny forskrift om prisnedskrivning av mjølk solgt til skoler og barnehager

Rørosmeieriet er enige i at det er positivt å stimulere til skolemjølkeordning. Vi tar til etterretning at ordningen er åpen for alle aktører, men vil bemerke at mange års monopol har gjort at det i praksis fortsatt er monopol på området. Til eksempel gjorde vi et forsøk med skolemjølke til våre skoler i nærheten av Røros, men vi måtte avvikle ordningen, da etablerte nettløsninger ble foretrukket.

4.4 Forslag til endringer i «nærmere bestemmelser om godtgjørelse av markedsregulators reguleringskapasitet i mjølkesektoren»

Rørosmeieriet har et privatrettslig forhold med Tine SA og vi vil gjøre oppmerksom på at Tine Råvare slik sett ikke fungerer som markedsregulator for Rørosmeieriet. For økologisk mjølk så er det slik at prisen ved overproduksjon og lokasjon av mjølkebruk utenfor hentbare klynger på primærleddet – altså økotilegg på 75 øre til de økologiske mjølkelitrene som ikke blir benyttet til videreforedling av norske økologiske meieriprodukter - betales av industriaktørene som forbruker økologisk mjølk.

Rørosmeieriet as
Sollihagaen 2 | 7374 RØROS
T: 72 41 35 00
@: post@rorosmeieriet.no

Ev. overskudd av mjølkefraksjoner i vår produksjon ivaretas også av privatrettslige avtaler etter avtalt pris.

Kap. 8. Konkurrans- og risiko for konkurransevridding i markedsreguleringen, vurdering av rettslige virkemidler

Rørosmeieriet vil påpeke at i den grad det skal være risiko for konkurransevridding så bør det komme den antatt svakere part til gode, og ikke motsatt.

Kap. 9. Endring av regler om informasjonshåndtering/Informasjonsplikt

Rørosmeieriet er ikke omfattet av regelverket pt., men vil si seg enig med arbeidsgruppen om at informasjonshåndtering i sin karakter ofte er muntlig. Konsekvensen av dette er at kravene til å gi informasjon til markedsregulator bør være så få og vide som mulig.

Med vennlig hilsen

Rørosmeieriet as

(sign)

Trond V. Lund

Meieribestyrer